

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 26 (1703)

П'ятниця, 29 червня 2012 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

«ЧЕРВОНА РУТА» — В КРИМУ

Прогулюючись минулої суботи сімферопольською Набережною, важко було не наблизитися до музичного училища — через розчинені двері (бо 40 градусів спеки!), із концертної зали з самого ранку лунала українська пісня. І хоча там проходив всього лиш відбірковий тур 13-го Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута», а сам фестиваль відбудеться лише навесні наступного року, послухати було що, особливо зважаючи на те, що співали не професіонали, а звичайна молодь здебільшого шкільного віку. Та яка ж вона звичайна! Хтось виходив у красивому українському національному вбранні, такому, що й не надивитися, а хтось — зовсім без переодягань, і тим зворушливіше було спостерігати, як прямо на очах пісня перетворювала звичайну дівчинку на казкову царівну.

Ось співає Катя Лопатіна із села Восход Красногвардійського району. Слухаю, і мене навідує думка, де ж в такій худорлявій маленькій тринадцятирічній дівчинці уміщається такий сильний, дзвінкий голос, який наповнює фойє і вулицю. А школярка все співає й співає, і журі не зупиняє її, як інших після першого куплету, — дає змогу виконати всі три підготовлені пісні. Третя з них — «Балада про мальви», вона крає душу, бо вустами співачки промовляє інша дівчина, яка покинула свою матусю і перетворилася на квітку, а тепер умовляє неньку не журитися...

Голові журі Мирославу Мельнику, який є виконавчим директором цього фестивалю, хочеться почути від Каті ще й українську народну пісню, як не дивно, але, виконуючи своє, національне, співачки раптом розкриваються з несподіваного боку. Тож як би не вбиралися в українські віночки кримськотатарські дівчата, варто їм заспівати щось народне, як одразу розумієш, що для них рідне.

(Продовження на 4-й стор.)

АКТУАЛЬНО!

«НАМ НЕОБХІДНА РЕАЛЬНО ДІЮЧА ТА ЕФЕКТИВНА КОНСТИТУЦІЯ...»

стор. 3

МИ ЄСТЬ НАРОД?

ЄВГЕН МАЛАНЮК.
МАЛО-РОСІЙСТВО

стор. 5

«БІЛІ ПЛЯМИ» ІСТОРІЇ

БОЙКИ — УКРАЇНСЬКИЙ ЕТНОС КАРПАТ І ДОНЕЧЧИНИ

стор. 10

«КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» НА ЗАПОРІЖЖІ

Сергій ЛАЩЕНКО

Нагадаю, що поштовок до цієї поїздки було телефонне знайомство з Олександром Притулою, одним з найактивніших популяризаторів козацького бойового мистецтва «Спас» в Запоріжжі та інших областях Південного Сходу. Наша телефонна розмова навряд чи відбулася б, якби не картина киянина Леоніда Гопанчука «Сучасний козак». Її я побачив на столичній виставці «Україна від Трипілля до сьогодення», і вона справила на мене сильне враження. Та й не тільки на мене. Я бачив, як уважно придивлявся до кожної «героїчної» картини маленький киянин у козацькому вбранні (на фото). Хтось же привів його на виставку! Видно, не даремно кажуть: «Козацькому роду нема переводу!» Є ще козаки, які організують «посттрипільське» мистецьке диво, і є які відвідують. Але ближче до теми: склалося так, що в Україні існують і паралельно розвиваються два основних види козацьких єдинокорств

— бойовий гопак і «Спас». Причому, гопаківці краще опанували західні і центральні області, а спасівці — південь і центр. Бойовий гопак почався зі Львова, а столицю «Спасу» можна вважа-

ти Запоріжжя. Ще взимку я вирішив: неодмінно заїду на козацьку Хортицю, коли їхатиму до Криму...

(Продовження на 7-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
Трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"
"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1,
тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА МАЄ БУТИ СТАЛОЮ... ТОБТО УКРАЇНСЬКОЮ!

Стратегія гуманітарної політики не повинна змінюватися з приходом кожної нової влади під час виступу на «круглому столі», присвяченому стратегії гуманітарного розвитку України, радник Президента з гуманітарних питань Ганна Герман, повідомляє кореспондент УКРІН-ФОРМУ.

«Завданням стратегії гуманітарного розвитку, розробити яку всіх нас просить Президент України, є нама-

лювати план, виписати українські скрижалі на далеку перспективу, щоб ми з приходом кожної влади не змінювали косметику на обличчі України, щоб обриси її обличчя були чіткі і зрозумілі світові», — сказала Ганна Герман.

За її словами, кожний новий президент зі своєю командою намагався по-своєму формувати цивілізаційний бренд або візерунок України, переписати підручники, сформував обличчя Укра-

ни так, як бачилося йому і його команді. Внаслідок цього на 21-му році незалежності перед нами постало питання — хто ми, що таке Україна і куди ми йдемо.

«Ми ніколи не будемо знати, куди ми йдемо, якщо ми не будемо знати, хто ми, якою мовою ми розмовляємо, які духовні цінності сповідуємо, маємо ми спільні цінності, чи кожний регіон має окремі», — вважає радник Президента.

У цьому контексті вона підкреслила, що концепція гуманітарного розвитку України має стати узгодженим документом, який буде «не стратегією влади, а стратегією українського народу».

ВІДКРИЛИ «СУЗІР'Я СУДАКА»

23 червня в Судак Постійний Представник Президента України в АР Крим разом з народним депутатом України Борисом Дейчем взяв участь у відкритті ярмарку-фестивалю «Сузір'я Судака», що був організований Міністерством культури АР Крим і виконавчим комітетом міської ради.

Ярмарок-фестиваль присвячено 1800-річчю від дня заснування міста, офіційному відкриттю курортного сезону і Дню молоді. У рамках фестивалю відбулася хода творчих національних колективів Криму, Народного аматорського духового оркестру Судацького міського будинку культури і Народного аматорського театру на ходулях Євпаторійського центру дозвілля, а також проведено концертну програму «Сузір'я Судака».

На набережній міста розташували український, російський, білоруський, кримськотатарський, німецький, вірменський, грецький і чеський національні павільйони, в яких колективи представили звичаї, традиції і національну кухню народів Криму.

КРИМ—ЛИТВА—ЄВРОСОЮЗ?

У Представництві Президента України в Автономній Республіці Крим відбулася зустріч першого заступника Постійного Представника Президента України в АР Крим Володимира Дегтярьова із заступником голови Комітету Сейму Литовської Республіки у європейських справах Пятрасом Ауштрявічусом. У зустрічі також взяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Пятрас Вайтекунас, Почесний консул Литовської Республіки у м. Сімферополі Сергій Петриченко, працівники Представництва.

Володимир Дегтярьов привітав заступника голови Комітету Сейму Литовської Республіки, який уперше відвідав півострів, на гостинній кримській землі, і висловив сподівання, що унікальна кримська природа, гарна літня погода сприятимуть появі нових яскравих позитивних вражень.

На зустрічі було відзначено, що завдяки особистим контактам на рівні глав держав — Президента України Віктора Януковича і Президента Литовської Республіки Далі Грібаускайте на сьогодні взаємовідносини між країнами значно активізувалися, і фактичним підтвердженням тому є зростання динаміки зовнішньоторговельних відносин.

Пятрас Ауштрявічус підкреслив, що литовсько-українські відносини є одним із пріоритетів зовнішньої політики Литви і мають велике значення як в історичному, так і в економічному плані, зокрема у сфері енергетики.

У ході зустрічі обговорено питання литовсько-української співпраці у сфері євроінтеграції, перспективи міжрегіонального співробітництва АР Крим і Литовської Республіки на рівні міст і районів. Під час спілкування сторони висловили готовність до сприяння співробітництву, реалізації культурно-просвітницьких програм та активізації обміну досвідом у розвитку парламентаризму між АР Крим та регіонами Литовської Республіки.

Насамкінець було зазначено, що відносини обох країн стануть позитивним імпульсом у справі інтеграції України у Європейський Союз.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим

ВЖЕ ПІВ-УКРАЇНИ — РОСІЯНИ?

Прем'єр-міністр Микола Азаров вважає, що в Україні проживає 20 млн. росіян і країні необхідно 50 років для перетворення у стабільну європейську державу. Як передає власний кореспондент УНІАН у РФ, про це він сказав в інтерв'ю Володимиру Познеру в його програмі «Познер» на російському Першому каналі.

«В Україні проживає понад 20 млн. росіян. Як вони себе почувають? Напевно, так само, як і я. Я — росіянин, 28 років живу в Україні. Звичайно, я вже себе відчуваю українцем, тобто громадянином України», — сказав М. Азаров.

За його словами, у Радян-

ському Союзі «каша варилася», люди мігрували у межах країни і ніхто не думав, де він народився, і хто він за національністю. «Ми були громадянами однієї країни, і було зовсім непросте усвідомити, що ти живеш зовсім в іншій країні», — сказав прем'єр.

М. Азаров підкреслив, що Росія залишається його Батьківщиною. При цьому він повідомив, що коли переїхав у Донецьк з Росії, не думав, що колись не стане Радянського Союзу. «Мені це і в голову не могло прийти», — сказав М. Азаров.

На запитання, чи продовжує він вважати, що Україні

знадобиться півстоліття, щоб стати стабільною європейською державою, М. Азаров відповів: «А ви думаєте інакше? Звичайно, це тривалий процес. Я знаю історію, процес подолання відсталості, не технічної, яку можна швидко подолати, але процес трансформації мислення, традицій, звичаїв, законодавчої бази і багато-багато іншого, з чого складається європейське суспільство. Це процес дуже тривалий і реактивний».

На думку М. Азарова, «суспільство чинить опір перетворенням і хоче залишитися таким, як зараз, як звикло, а змінити щось дуже складно, і реформи в Україні йдуть з величезним спротивом»...

...ТОМУ ЩО ВОЛИНСЬКІ!

Депутати Волинської обласної ради від Партії регіонів просять Верховну Раду на державному рівні визнати ОУН-УПА воюючою стороною за Українську державу. Як повідомляє прес-служба Волинської облради, таке рішення підтримали 10 членів (100%) фракції Партії регіонів на 12-й сесії облради.

Депутати також клопочуться про надання війнам ОУН-УПА статусу учасників бойових дій у Другій світовій війні, що викладено у зверненні обласної ради до

Голови Верховної Ради Володимира Литвина щодо необхідності внесення змін до Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні».

Крім того, волинські депутати клопочуться, щоб парламент дав чітке визначення термінам «репресія», «політична репресія», «виселення», «вигнання», «спецпоселення», «реабілітація» і ратифікував резолюцію Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1481 від 25 січня 2006 року про засудження комуністичного режиму і нацизму.

Інтерфакс-Україна

ДЕРЖАВНА СИМВОЛІКА — ОНОВЛЕНА

16 червня у Севастополі група активістів оновила державну символіку України, зображену фарбами уздовж Карантинної стінки на північній стороні міста. У заході взяли участь 30 молодих севастопольців, один ялтинець та один киянин. Цим патріотично налаштованим громадянам не байдужа доля власної держави, її культури, мови та символіки.

Щорічне оновлення зображених на вищезначеному місці прапорів України та Військово-Морських Сил напередодні Дня міста стало вже доброю традицією. Фінансування акції, бюджет якої цього року склав 1800 грн., забезпечили самі активісти разом з ветеранами ВМСУ.

«Ми не перший рік проводимо цю акцію, — каже її куратор Дмитро Білоцерковець. Головна її мета — подарунок рідному місту в День його роковин. Цей об'єкт став

уже культовим, неодноразово можна було спостерігати, як люди, переправляючись на північну сторону катерани, фотографуються на тлі державної символіки. Крім цього, Карантинну стінку добре видно з Набережної. А з огляду на те, що невдовзі місто святкуватиме День Українського флоту, така акція здалася нам дуже доречною».

Ця історія має деякий політичний підтекст, який давно вже — за межами намальованих прапорів. За Карантинною стінкою знаходиться військова частина Чорноморського флоту РФ. Кілька років тому її господарі вирішили нав'язати місту ще трохи російської символіки, яка й без того впадає у вічі звідусіль, куди не глянь. Так на стінці з'явився Андріївський прапор та прапор Росії. Наші активісти вирішили ту картинку підкоригувати, нагадавши, хто господар в укра-

їнському Севастополі. З того часу мають роботу: слідкують за станом своїх творинь площею близько 60 квадратних метрів.

А взагалі-то української символіки у Севастополі так мало, що якби на те добра воля керівництва держави, то кожному місцевому чиновнику треба вручити по пензлю. Нехай би «відмалювали» хоч би ті пільги, які надала їм держава Україна.

Лідія СТЕПКО
м. Севастополь

«ЧЕРВОНА РУТА» – В КРИМУ

Катя Лопатіна

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

Бо хоч і чудово звучить у виконанні Сусанни Максutowої з Нижньогірського району «Черемшина», але ж по-справжньому співає душа, тільки коли вона береться за свою пісню, де не стільки сказано (зрештою, слова не всім і зрозумілі), скільки закодовано. Бо недарма ж саме з допомогою голосу ми висловлюємо свої почуття: біль, радість, гнів, страх, захоплення. Саме голос є найчутливішим вібратором, який передає наше світосприйняття, а народна пісня — система звуків — є відбитком тих почуттів, які переживали наші пращури і від яких віє запахом степових трав, прохолодою гірського водоспаду, полум'ям прихованого від стороннього ока гріховного кохання.

Та особливо зворушила мене юна евпаторійка Ельмаз Абидулаева, якій теж запропоновано було виконати кримськотатарську народну пісню. Якби-то можна було в житті не розмовляти, а як в опері, спілкуватися піснями, наскільки більше було б взаєморозуміння!

В тому, якою важливою для організаторів конкурсу є саме народна музика, переконувало вже й те, що розпочався відбірковий тур зі знайомства з кримськими фольклористами, яких, до речі, виявилось не так вже й багато. А після їхніх виступів учасників та всіх бажаючих було запрошено на семінар, де фахівці розповіли, що ж воно таке — український

автентичний фольклор. І це виявилось зовсім не зайвим, бо з усіх конкурсантів, котрі заявили про себе як про представників саме цього співочого жанру, безпосередній стосунок до нього мали лише два творчі колективи та одна з учасниць хору, що виступала окремо. Тож всі вони і стали переможцями: Настя Полетнева, гурти «Радониця» (старша група) та «Любисток».

Про те, що переможе Настя, можна було здогадатися ще й не ознайомившись з вимогами до конкурсантів. Бо як же можна назвати фольклором сучасні пісні, автори яких, можливо, ще й сьогодні перебувають у доброму здоров'ї? Тож не врятувала Ірину Пасечникову навіть кобза, як і Володимира Гаврилюка, що приїхав із кримської столиці кобзарства — Ялти. Не розглядалася й подальша доля фактично естрадних виконавців із гурту «Мелос», відбракували і тих, хто співав під баян пісні радянської доби. Адже фольклор виконується без музичного супроводу, хіба що під передзвін домашнього зняряддя.

Ім'я Любові Махіної жодного разу не згадувалось, зрештою, до неї були ті ж претензії, що й до інших, а ось те, що вона вийшла на сцену босоніж, викликало додаткові зауваження від кандидата мистецтвознавства, доцента Інни Щербини. «Українці не були бідними і босоніж не ходили, не ходили і у лаптях», — наголошувала вона. На її думку, молоді українки навіть перевзувалися по кілька разів на день, залежно від того, йшли вони по воду, на город чи на вечорниці. Та я вчені пані (у якої, до речі, була жалива неукраїнська вимова) не повірила. В заможній українській родині з двома батраками в першій чверті минулого століття разом із сестрами росла моя мати — з березня і до наступного снігу дівчата ходили босоніж, та і в інших сім'ях на кількох дітей були одні чоботи. Про таке, до речі, неодноразово розповідали й відвідувачі нашої редакції — представники найстаршого покоління. Тож «небідний» у радянській та пострадянській період і «небідний» на початку минулого століття — речі зовсім різні. До слова, моя «небідна» бабуся рік батрачила на

пана за скудний харч та чоботи. Єдине тішить, що носилися вони значно довше, ніж теперішні.

А вдалася я до цих спогадів не випадково: адже український автентичний фольклор — це першоджерельна народна творчість, яка ще живе у далеких забутих цивілізацією селах і носіями якої є чийсь бабусі, прабабусі, старі люди, котрі не лише зберігають пам'ять про своїх пращурів, але й їхні пісні, що прийшли до тих із глибин минувшини. Тож сформувати справжній український автентичний репертуар — це майже все одно, що написати наукову дисертацію. Написати якісно, не беручи за основу лише те, що було сказано колегами, а будуючи дослідження на фундаменті живого життя і живого досвіду, задля якого, можливо, доведеться побувати в таких куточках України, які не могли і наснитися.

Загалом же серед жанрів автентичної народної пісні виділяються такі: колядки, щедрівки, веснянки, русальні, весільні, сезонні, жнивальні, коліскові пісні, псалми, голосіння, балади та деякі інші твори. Найбагатший фольклор на Житомирщині, Рівненщині та Полтавщині. Кримське українство сформувалося на основі переселенців із різних регіонів, і знайти тут щось своє, характерне — непросто, якщо взагалі можливо. Тому і співаки ніякі українці автентичні, привезені з інших регіонів.

Добре, що у талановитій Анастасії мама, Олена Полетнева, — хормейстер Кримського республіканського вокально-хореографічного ансамблю «Таврія», а ще й знавець фольклористики, інакше не було б у нас «Радониці», окрасою якої є Настя. А об'єднати таких різних дітей навколо автентичної української пісні, прищепити їм любов до українського народу в його прадавньому образі (бо без цього ж гідно не заспіваеш!) річ не проста. Але Олена Миколаївна вপরалася. Інакше звідки б це сімферопольській дівчинці-підлітку знати, як зливається голосом у тузі з Пресвятою Богородицею стомлена від життя польська жінка — адже це не лише Син Божий, але й її Спаситель страждає на хресті? Та знає і передає ці почуття так — що мороз по шкірі.

Бо вона не лише співачка, вона і справжня актриса. А для відтворення образу потрібні не тільки відповідний одяг, але й вимова, інтонація і, звичайно ж, голос — низький, широкий, сповнений болю, голос згорьованої жінки із давнього минулого. Думаю, саме Олена Миколаївна, теж мати, налаштувала дочку на такий спів.

Значно поступається «Радониці» керченський «Любисток», втім, вибори переможців відбувалися без вибору. Про це та про критерії приналежності до фольклористики говорили також на семінарі кандидат філологічних наук, доцент Віктор Мерзвинський та заслужений діяч мистецтв України Богдан Безкорований. А найголовнішим опонентом усіх одразу стала керівниця гурту «Мрія» (с. Скворцове Сімферопольського району), якій, на жаль, так ніхто і не наслідився сказати, що звернулися вже немолоді жінки не за адресою, й не врятують їх ніякі костюми (а сьогодні це вінки та оксамитові сукні де підлоги із глибоким розрізом, що личили б східним гейшам) і ніякий репертуар.

І ось прискіпливе журі (чому ці слова традиційно вживаються разом) підбило підсумки.

Переможницею в жанрі популярної музики стала... Катерина Лопатіна, як цього й можна було очікувати. До резерву увійшло одинадцять дівчат, серед яких і Сусанна Максutowа, й Ельмаз Абидулаева, та один хлопець — Руслан Барішев. Ці виконавці, згідно з умовами конкурсу, розглядаються як потенційні учасники фіналу, претензії до яких виникли здебільшого через їхній репертуар.

У жанрі акустичної музики переміг сімферопольський гурт «Верлібена», а із рок-музикою добре впорався гурт «Хай Хопс», теж із кримської столиці, у якого, до речі, не було суперників.

Загалом у конкурсі взяли участь 56 виконавців (солістів і гуртів), 44 з яких віддали данину популярній музиці. Сімферополь став тринадцятим містом серед двадцяти семи, де розцвіла цього року чарівна червона рута. Нехай ця чаклунська квітка таки принесе справжнє щастя комусь із моїх земляків!

Тамара СОЛОВЕЙ

Настя Полетнева

Мирослав Мельник

ЧИ СУМІСНІ ЗЛОЧИННІСТЬ І БОРОТЬБА З НЕЮ?

Вже понад 10 років живу поряд з двома торговими точками — праворуч і ліворуч, на сусідських подвір'ях. І реалізують там, звичайно ж, не хліб та молоко, а те, що не так швидко псується. Зате псує життя дуже багатьом людям. Переважно сім'ям тих, хто, як гуси до водопою, по кілька разів щоденно чимчикує туди, аби задовольнити свою потребу в хмільних напоях. А найбільшою популярністю користується тут дешева горілка підпільного виробництва, що продається як «оптом», тобто пляшками, так і «вроздріб» — пластиковими стаканчиками. І вони — повсюди, й десятками — у мене на подвір'ї.

Та цим мої труднощі не обмежуються: «асоціальний елемент» регулярно очищує мій холодильник, вже давно пропиті не лише металевий посуд, але й ліжко, огорожа, газові балони і таке інше — добре, що пункт прийому металу практично поряд. Коли ламали замки, зверталася до дільничних, що останнім часом міняються у нас, як печатки. Та що з них спитати, адже господарі хмільного бізнесу й не приходять, що міліція їх «кришує», одержуючи за свої послуги певну суму. Проте розвиватися бізнесу не заважають ні податківці, ні інші перевіряючі, про рейди яких оповіщаються підприємиці завчасно: тількино запахне смаленим, як ларки синхронно зачинаються.

І увесь час я намагалася ставитися до цього з розумінням: терпляче вислуховувала матюки, відверталася, коли, перебравши рідини, клієнти питєйних точок через щілини огорожі спорознілися мені прямо на подвір'я, ніколи не брала участі в написанні колективних скарг, які все одно нічого не давали. Думала: у дільничного й так зарплата мізерна і «підсиджувати» його нікому, можливо, державою зумисне закладаються в оплату його праці ось такі «добровільні пожертви» підприємиців.

То що ж відбувається со-

годні в міліцейських лавах, і чи дійсно громада має частково взяти міліцію на своє утримання? Про це планувала я свою розмову з колишнім міліціонером, який, віддавши цій справі 10 років свого життя і маючи за плечима юридичний університет, нещодавно відкрив свій меблевий бізнес.

Познайомилися випадково: розумний, розвинений, інтелігентний Ділявер якось не вписувався в рамки свого бізнесу і хоч нічого він й не втратив у матеріальному плані, та все ж таки був би кориснішим для суспільства, працюючи за профілем.

На моє запитання, чому він пішов із міліції, Ділявер Білялов розповів:

— Це не я пішов, міліція пішла від мене. Мій безпосередній керівник прямим текстом запропонував мені звільнитися, а до того створював чимало таких ситуацій, на які я мав би відреагувати певним чином. Та я впірався. Після університету з дипломом правознавця я тривалий час поневірявся в пошуках роботи. Вакансії були тільки в міліції. Тож довелося набувати спеціалізації ще й у міліцейській школі в Кривому Розі. Після цього почав працювати у відділі з координації діяльності у сфері міжнародних стосунків. Працював у Сімферополі і в Бахчисарайі, бо згодом фахівців з міжнародних стосунків закріпили за райвідділами тих регіонів, де найбільше проживає кримських татар. Зрештою, щодо фахівців, то це сильно сказано, бо про специфіку своєї роботи міг тільки здогадуватися, цьому ніхто і ніде не навчав. А ось коли заглибився в ситуацію і дійсно став почуватися фахівцем, мому начальникові це не сподобалося і останні два роки я змушений був просто відповідати на телефонні дзвінки, приймаючи повідомлення від громадян про ті чи інші події.

— І що ж то за така специфіка і що, зрештою, стало каменем спотикання? — У кримськотатарському середовищі не все гладко, як хотілося б. В ньому існують певні угруповання з екстремістськими нахилами. Сформувалися вони на ідеологічно-релігійному підґрунті. Йдеться, перше, про ваххабітів. Ці люди піддали ревізії іслам, стверджуючи, що лише вони трактують його вірно. Тих же, хто стоїть на фундаменталістських або ж традиційних засадах, вони називають «кяфірами», або ж невірними, кров яких дозволяється проливати і забирати у них майно. Їхні вірування дозволяють їм й інші екстремістські вчинки. Ваххабіти можуть діяти і як камікадзе, підриваючи себе задля великої крові. В історичному плані на їхній совісті багато нелюдської жорстокості та зруйнованих мусульманських святинь. Є й сучасні приклади. Кілька років тому мусульмани зібралися біля місця поховання Азіза (святого) Ескендера неподалік від с. Новоулянівка Бахчисарайського району. Прийшли помолитися Аллахові та звернутися до нього з проханням на честь святого і попити води із цілющого джерела, що утворилося поряд з могилою. Та вони побачили, що пам'ятник зруйновано, а надпис «ні ширку», тобто багатобожжю, в якому звинувачують своїх співвітчизників ваххабіти, засвідчив, чий рука справа.

— А яку деструктивну роль відіграють їхні представники в Криму? Можливо, ви перебільшуєте їхню небезпеку?

— Так думав і мій керівник. З ними в Криму нібито і борються, а водночас не б'ють й пальцем об палець. Насправді ж це робота не для міліції, а для служби безпеки, яка має відстежувати ситуацію і працювати на попередження злочинних дій. А вони не забаряться і можуть стати масовими, тільки-но виникнуть для того передумови. Ці люди до всіх налаштовані вороже і готові до воєнних дій. А конкретно — пригадується замах на імама. Злочинця, що його здійснив, зараз ув'язнено. А починається все з конфлікту в родині. Людина, що захопилася псевдомусульманством, передовсім намагається повернути у свою віру рідню. І миром тут не пахне. Можу навести приклад із власного життя. Знайомий, який був свідком на моєму весіллі, виявився ваххабітом. З того часу, як це з'ясувалося під час відвертої розмови, ми навіть не вітаємось, і не з моєї ініціативи.

— А як до цих людей ставиться офіційна кримськотатарська влада?

— Схоже, вона не має принципової позиції. — Цікаво, чи ви б хотіли, щоб в Криму утворилася кримськотатарська національна автономія? — Звичайно б, хотів. Крим — це заповітна мрія моїх батьків. Ще коли він був для кримських татар недосяжним, батьки оселилися на Херсонщині. Вони покинули місто і стали селянами — тільки б жити ближче до Батьківщини. Але врешті-решт я б погодився, щоб найважливішою людиною в Криму став такий собі Іван Іванович Іванов, зовсім не татарин — лиш би він був розумним, чесним, справедливим і дбав про гідне життя та вільний розвиток кримчан усіх національностей. Наша кримськотатарська влада втратила зв'язок з народом. Думаю, замість того, щоб постійно щось просити і когось звинувачувати, треба показати, чого ми варті, своєю працею, поведінкою, інтелектом і са-

мим потурбуватися про свою кращу долю.

— Як би ви могли прокоментувати прийняття в першому читанні законопроєкту про засади мовної політики в Україні?

— Я про нього чув мало. Впевнений, що українську мову має знати кожна людина, яка працює в державній установі. А в особистому спілкуванні нам ніхто не заважає використовувати рідні мови. Так, я ціную мову моїх батьків, хочу зберегти її у всій повноті, навіть з діалектними особливостями. Втім, проблем з мовною політикою в Україні я не бачу.

— Але ж поговорити з Ділявером Біляловим я збиралася зовсім про інше, тож, схаменившись, зрозуміла, що в ході розмови далеченько відійшла від поставленої мети.

— Чому, на вашу думку, робота в міліції стала непростішою, а ті, хто там працює, не цінують її?

— У мене складається враження, що якась сила має на меті розвалити нашу міліцію. По-перше, її позбавили будь-яких матеріальних стимулів, зняли всі надбавки, а пенсійний вік підвищили на п'ять років. По-друге, вимоги до її працівників дуже жорсткі і подекуди абсурдні. Це стоїть плану розкриття злочинів, для дільничного, наприклад, їх має бути два-три на місяць. А тільки-но щось не так, карають гривнею. Своїх підлеглих не шанують керівництво, не шанують їх й інші люди. Хіба ж порівняти нішнє їхнє становище з тим, що було у вісімдесяти роки, коли на міліціонера дивилися як на героя, його прославляли в кінострічках! А сьогодні правоохоронці здебільшого фігурують у ЗМІ як потенційні злочинці. Я б нізащо не пішов працювати дільничним — робочий день ненормований, оплата мізерна, та і засоби впливу на учасників п'яних побутових сварок (а таких серед порушень правопорядку більшість) — мінімальні. Навіть ізолятори тимчасового затримання, де можна було б охолодити дебошира, позачиняли. Тому і ті, на кого скаржаться, не беруть дільничного до ува-

ги, бо які він має реальні повноваження? А спокус у міліції багато. Ось її працівники на це і піддаються. Бо втрачати їм, зрештою, нічого.

— Далі розповів мені Ділявер Аблякимович про долю знайому ситуацію — коли міліція «співпрацює» з дрібним бізнесом. Але при чому тут я й інші люди, які стали заручниками чогось подібного? При чому тут сім'ї, які втратили і без того ненадійного годувальника, бо, якщо міліції важко не спокуситись на легкі гроші у вигляді «кришування», то як же не спокуситися на постійну недорогу чарчину, що завжди під боком? А те, що відвідувачі цих точок довго не живуть, знають переважно тільки їхні осиротілі сім'ї, бо на зміну тим, хто вибув зі гри, приходять інші. Один із таких клієнтів, 37-річний чоловік, помер прямо під ларком, і його домашні тапці ще довго валялися в бур'яні, інший — вдома під ранок. Це — лише добре знайомі мені сусіди. То, якщо, на думку Шекспіра, злодійство з генієм не сумісні, чи сумісна злочинність зі шляхетним обов'язком охорони громадської безпеки від цієї ж самої злочинності? Сьогодні добре відомий грузинський сценарій щодо вивільнення лав правоохоронців від корупції. Ділявер Білялов розповів ще про один де-що інший варіант, коли людина працює за житло, яке після багатьох років сумлінного виконання обов'язків переходить до неї у власність. Згодна на все, але не можна однією рукою топити, а іншою рятувати, бо про яку вже тоді повагу може йтися, про який авторитет! Тож не дивно, що люди, якими дійсно могла б пишатися міліція, шукають для своїх здібностей іншого застосування.

Ділявер непогано впорується зі своїми новими обов'язками, а у вільний час багато уваги приділяє вивченню ісламу. Він вважає, що, якби основні його засади знали всі мусульмани і керувалися ними в житті, не потрібна була б в їхньому середовищі ніяка міліція.

Тамара СОЛОВЕЙ

«КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» НА ЗАПОРІЖЖІ

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

І ось далеко позаду лишилися пагорби Галичини та Поділля, рівнинні степи Кіровоградщини. Я опинився над синім Дніпром-Славутичем, в неофіційній столиці нашого козацтва. Після коротенького вступу і розповіді про кримсько-українські справи я прошу Олександра Притулу детальніше розповісти про становлення козацьких бойових мистецтв в Україні. Ось що розповів мені головний популяризатор «Спасу»:

— У Львові в 1985 році шанувальники бойових мистецтв уперше заговорили про бойовий гопак — молодий тоді ентузіаст Володимир Пилат зібрав цікаві матеріали. А про «Спас» я вперше почув у 1988 році, люди про це у нас говорили — мовляв, була така боротьба у запорозьких козаків... Різні елементи «Спасу» були розкидані і зберігалися в окремих родин.

Вперше написав про «Спас» Леонід Безклубий — це було в 1989 році в журналі «Техника молодежи».

— **Анатолій Конох, завідувач кафедри теорії та методики фізкультури і туризму Запорізького університету, називає оптимістичну цифру — щороку випускається 15 чоловік, фахівців із «Спасу». Це немало...**

— Так, але на роботу влаштовуються приблизно половина з них. Є дві дитячі юнацькі спортивні школи — Запорізька міська і обласна. Для нас ця спеціалізація просто необхідна. Вона дає можливість розвивати вид спорту в «глибинці». Добре працюють «спасівці» в Мелітополі, Бердянську, Приморську, ну і у найближчих селах. Головне, що є державне фінансування. Наших дітей, випускників ДЮСШ, залюбки приймають у вищі і середні (типу коледжів) навчальні заклади Запоріжжя. Чому? Бо «спасівець» — це дисциплінована, цілеспрямована і, як правило, дуже порядна людина. Пишаюся тим, що у нас 80% школярів-спасівців — відмінники. Бо «Спас» — це не лише бойове мистецтво, але й світогляд, шлях розвитку своїх здібностей. Стрижневим вважаємо відкриття спеціалізованих класів. Є школа на Хортиці, якою ми опікуємося, і у нас там три спеціалізованих класи, де вивчають козацьке бойове мистецтво. Після коледжів діти мають можливість вступити на нашу спеціалізацію до Запорізького національного університету. Там є військова кафедра, де юнаки можуть отримати ще й військове звання. Таким чином ми ніби «закриваємо» навчальний цикл підготовки фахівця.

— **А скільки людей займається «Спасом»?**

— У Запорізькій області «Спас» опановують близько тисячі дітей. По всій Україні — близько п'яти тисяч. Це переважно пів-

денно-східні, а також деякі центральні області України. Тобто, окрім нашого Запоріжжя, це ще Дніпропетровщина, Одещина, Херсонщина, Донеччина, Кіровоградщина, Полтавщина, Київщина... У нас є різні напрямки розвитку цього виду бойового мистецтва. Не лише спортивний, але і культурницький напрямок — підтримка народних ремесел. В одній лише Запорізькій області ми співпрацюємо з п'ятьма народними спілками. Опосередковано це також сприяє поширенню «козацького духу». Вони цінують те, що у нас є показово-видовищний напрямок, адже ми показуємо бойові елементи в танцях, під музику... І це не може не надихати глядачів, зокрема й митців, якщо вони — українці. Тому і з'являються картини козацького спрямування, цікаві фотороботи. В нашому університеті висить робота, яка добре передає дух Запоріжжя: «Лави на лаву». В Києві, на виставці «Від Трипілля до сьогодні» також демонструвалися деякі картини, навіть сучасними «спасівсько-козацькими» реаліями. Проводимо і народні свята. В інтерактивному варіанті, щоб кожен брав участь: Купала, Великдень, Масляна тощо. Ми першими почали проводити ці свята на Східній Україні. Ми започаткували фестивалі, які носять ім'я Анатолія Ермака — він був першим почесним головою Федерації. Тепер щороку проводимо Всеукраїнський козацький фестиваль «Покрова на Хортиці». Туди з'їжджаються народні митці з усіх куточків України. А головне, що саме завдяки «Спасу» до нас їдуть козаки звідусіль: з Кубані, з Дону, з Новосибірська. На Кубані також вивчають «Спас», у них там своя модифікація, бо є певний вплив кавказької бойової культури, або культури доносських козаків. Але стрижневою, звичайно, є українська культура, і кубанці самі це добре усвідомлюють. Пам'ятають, що всі вони із Запоріжжя...

— **Це закономірно, що люди з українськими генами цінують спадщину предків. А як до наших єдиноборств ставляться іноземні фахівці?**

— Англієць Роджер Мілс (зараз йому близько 65 років, з них 50 він присвятив карате, має восьмий дан, а це дуже високий рівень майстерності!) побував на Хортиці біля запорозького дуба. Там я зробив йому невеличкий майстер-клас, розповів про «Спас», і він тепло дякував нам за збереження козацької традиції. Роджер Мілс на своєму віку бачив багато найрізноманітніших шкіл, але його оцінка «Спасу» була дуже високою. Мовляв, у ньому немає нічого зайвого, все дуже раціональне, а головне — є корені...

— **Це висока оцінка! Свого часу ми, юнаки 70-х, були засліплені японським карате, не усвідомлюючи, що наша**

інська спадщина є не менш цінною. Сподіваюся, що оцінка «Спасу» фахівцем з Великобританії є доволі об'єктивною. Олександр, я чув, що у Швеції не без вашої участі відкриваються українські недільні школи?

— Все вірно. Ми презентували відкриття двох недільних шкіл у Стокгольмі і у Гетеборзі. Учні там будуть вивчати методику «Спасу». Поки що лише початковий рівень, але й це непогано. В Швеції проживає декілька тисяч українців і, отже, декілька сотень дітей потребують української мови і культури. До речі, шведи також залюбки ознайомлюються з нашою культурою, зокрема, з бойовою. За нововідкриті українські школи в Швеції можна подякувати Олександру Еріксону, отаману шведських козаків. Хоча він — громадянин Швеції, але українські гени диктують потребу в українському. Саме завдяки йому відкрито пам'ятник Пилипу Орлику в місті Кристіанстаді, де гетьман жив у 1716–1720 рр. Свого часу українські чиновники обіцяли посприяти із встановленням пам'ятника. Спочатку обіцяли 20 тисяч євро, потім чомусь зменшили обіцяну суму до 7 тисяч (на той момент отаман Еріксон уже вніс частину грошей — з власних заощаджень), а пізніше українська сторона і зовсім відмовилася від фінансування проекту. Мотивувала це тим, що влада вже змінилася, і нинішня за попередню не відповідає... Ось так наша держава «пропагує» українське. Добре, що відомий актор Богдан Бенюк знайшов благодійника, та й сам зробив внесок. А ще трохи допомогли шведи. Тому пам'ятник встановили. Але якщо влада і надалі буде так пропагувати українське, то нас у світі ще довго не знімуть.

— **А росіяни розвивають свої бойові мистецтва? Держава сприяє цьому?**

— Так, підтримка є. Приблизно три роки тому в Новосибірську проводився «Фестиваль російської традиційної бойової культури імені князя Голіцина». Цей фестиваль зібрав найдостойніших сибіряків, були також представники Уралу та деяких інших міст Росії. Українців було двоє: я і один з найкращих наших учнів, який непогано виступив на першості Росії з руського кулачного бою. Виступаючи, я попросив підняти руку тих, у кого є українське коріння. Дві третини присутніх відразу високо підняли руки, а ще одна третина підходила потім і вибачалася, що не визначилися відразу. У них якщо і не батьки, то діди-прадіди з України. Тобто і «половинок», і «четвертинок» з українською кров'ю в Сибіру дуже і дуже багато. Отже, козацький дух і там є. Тому політику «українізації» в Росії треба обов'язково проводити. Але про це чомусь ніхто не говорить,

Олександр Притула

Запорізький штаб «Спасу». Стоять (зліва направо): Олександр Притула, Роман Бутенко, помічник О. Притули, Володимир Антонович Коломієць, голова науково-методичної Ради Всеукраїнської Федерації «Спас», директор обласної дитячо-юнацької школи «Спас»; сидять (зліва направо): Жаклін Літава і Лариса Богомолова — тренери початкових груп «Спасу»

бо всі... бояться Росії. Але боятися не треба — саме українська культура (включаючи і бойову) є нашою «м'якою силою», тому її треба невтомно пропагувати. У Швеції це ж можливо? Там є декілька парламентаріїв-українців, які дуже сприяють пропаганді української культури в країні. Дещо (хоч і небагато) робиться в Росії, скажімо, в Новосибірську і в Саратові керівники області мають українське коріння і охоче допомагають українським культурним центрам. Голос крові — це також сильний фактор...

— **Так, і державні асимілятори мають з цим рахуватися. Тяглість покоління все одно забігнеться — попри відсутність шкіл і українських вишів у країні.**

— Дуже допомагають деякі символічні речі... Знаєте, нам вдалося зберегти 152 жолуді з хортицького дуба. Адже він не всох повністю, одна гілочка ще жива! У нас є спеціальний розсадник, де жолуді (ця символічна частинка Запорозької Січі і символ козацького духу) дають паростки. Далі саджанці веземо в потрібне місце. Веземо туди, де багато українців або де є росіяни, які люблять Україну. Отже, ростуть тепер дубки на Кубані, у Владивостоку, Новосибірську, Єкатеринбурзі... Є і в білоруському Гродно (сябрі також залюбки вивчають наш «Спас»), у шведському Стокгольмі та в Гетеборзі. Передали дубок і в польський Ольштин Степану Мігусу, голові українсько-польського товариства. В Україні молоді дубки скоро піднімуться, зазеленіють в десяти областях — саме там, де пропагується «Спас». Оскільки дуб — це арийський символ, ми мріємо

з часом розвезти паростки хортицького дуба по всій Європі і посадити там, де живуть друзі української культури.

— **А в Криму можлива «експансія» української культури?**

— Можлива, для цього є підґрунтя. Якщо я в Бахчисарайському районі зайшов на базар і звернувся до продавця російською мовою. Мабуть, це прозвучало дисонансом з моїм козацьким «оселедцем»... Бо одна кримська татарка відразу зробила мені зауваження: чому це, мовляв, козак не розмовляє українською? І українки, які сиділи поряд, були з нею солідарні. Я тоді вибачився і перейшов на українську. На побутовому рівні і з росіянами нема проблем... Це політики напередодні виборів люблять паразитувати на мовній темі. Пропагувати українську культуру в Криму можна і треба, але потрібні подвижники. А якщо говорити безпосередньо про «Спас», то він сам повинен покласти юнака. До речі, на Кубані я зустрічав людей, які живуть козацькою ідеєю і вважають, що їм треба бути разом з українцями і Україною. Вони не проти навіть політичного об'єднання. Але я вважаю, що нас усіх об'єднає Духовна Україна — свого часу таку ідею популяризував Олександр Бердник. І така ідея зможе об'єднати українців Києва і Львова з українцями Криму, Кубані, Новосибірська, Стокгольма, Гетеборга, Ольштина. Та й усіх інших куточків земної кулі! Кожен наш земляк повинен нести в серці частинку України — де б він не був, куди б його не закинула доля...

Сергій ЛАЩЕНКО

«Хортиця живе!» (кінні козаки)

БОЙКИ – УКРАЇНСЬКИЙ ЕТНОС КАРПАТ І ДОНЕЧЧИНИ

«Круглий стіл» з такою назвою відбувся нещодавно в Донецьку. Ініціаторами виступили Донецький відділ Всеукраїнського об'єднання ветеранів (ВОВ) і Товариство бойків Донеччини. Засідання відкрила Світлана Кузнецова — заступник голови Донецької облдержадміністрації у справах національностей та релігій. Вона підкреслила: «Історично склалося, що Донбас є багатонаціональним утворенням, й адміністрація області намагається допомагати у розвитку кожної національності. Із здобуттям незалежності стало можливим говорити про депортацію деяких народів, що відбувалась за радянських часів. Зараз ми зібравшись, щоб висвітлити питання народності бойків, які були переселені на Донеччину в 1951 році».

Віктор Прокопчук, голова Донецького ВОВ, розповів, що до 1941 року майже 2 мільйони бойків жили в Карпатах, займали площу 15 тисяч квадратних кілометрів уздовж ріки Сян, займалися гірським землеробством, розводили коней, овець та особливо полюбили волів, яких у великій кількості доставляли для потреб Австрійського імператорського двору. Це був працюючий і волелюбний народ, навіть склалося прислів'я: «З бойка служки не буде». Саме бойки під керівництвом легендарного Захара Беркута колись зупинили татаро-монгольську навалу у Карпатах, тоді ж частина з них переселилась до Полтавщини. Їхнім фольклором і патріархальним укладом життя захоплювався Іван Франко. Нині робляться спроби дослідити походження сміливих горців, більшість дослідників схильні порівнювати їх з кельтами на підставі старовинних звичаїв,

орнаментів вишивки, що містять вписані квадрати, й навіть особливостей крові. І ось цих невтомних трударів радянська влада взялась наполегливо знищувати, як тільки опинилась на теренах Західної України в 1939 році. Понад півмільйона бойків було розпорошено по Україні впродовж 1944–1951 років. Про видатних бойків розповіла Людмила Болонова. Гетьман Петро Сагайдачний, президент ЗУНР Августин Волошин, провідник ОУН Степан Бандера — вже одних цих імен достатньо, щоб уславити будь-яку націю. А скільки вірних синів з Бойківщини стали у лави ОУН-УПА, захищаючи рідні землі, — важко і порахувати. Слід зазначити, що інтелігенція Бойківщини, яка охоплювала Львівську, Івано-Франківську області, Закарпаття, частину Словаччини і Польщі, — завжди була національно свідомою. У 1927–1929 роках інтелігенти створили у

Самборі музей бойків, який проводив велику просвітницьку роботу, об'єднуючи націю, й був оплотом протидії польській владі. При радянській владі музей і товариство бойків були знищені, організатори запроторені до Сибіру. Нині голова бойків Любомир Сикора поновив цей етнічний осередок духовності. Людмила Огнева, голова Донецького відділу Союзу Українок, розповіла про присутній про єдиного вояка УПА в Маріуполі бойка Любомира Гудза (Орлика), що досі веде активну діяльність на користь України. «Брязкіт мечів ліпший від слів» — про цей бойовий вислів бойків нагадав присутнім головний редактор газети «Україна козацька» Антін Бобир. Бойки завжди вміли захищати рідну землю, починаючи від Захара Беркута і до Степана Бандери, Андрія Мельника. Герой Відня Юрій Кульчицький не лише врятував столицю Австрії, але й привчив європейців пити каву. Славні митці — письменник Іван Франко, художник Панас Заливаха, меценат Петро Яцик — назавжди залишаться у серцях вдячних українців.

Фахівець із геології Людмила Богун розповіла, що мешканці Карпат, зокрема бойки, живуть у зоні підвищеної сейсмічності, котра належить до широтного сейсмічного поясу Землі. Тому вони дуже емоційні, чутливі саме до місця народження у рідних горах, не прагнуть інших земель, але захищають власні від нападників. Навіть національні костюми та їхні кольори схожі з іншими на-

родами цієї сейсмічної зони проживання. Відтак, насильне переселення бойків з гір у степові райони Півдня України вплинуло на депортованих не лише ззовні, різкою зміною кліматичних умов проживання, але й змінило їхню внутрішню, можливо, генетичну структуру.

Голова Співки української молоді з Тельманівського району Віра Куцманд та вчителька села Мирне Ганна Лисенко повідомили, що нині у них мешкає 4–5 покоління переселенців. Це чемні, культурні люди, котрі намагаються зберегти національні традиції, особливості мови. Вони пишуть вірші, де згадують важке минуле, й співають чудові бойківські пісні. Жінки з ансамблю «Лілея» (Слов'янський район, керівник Н. Гудова) у чудових зелених строях з вінками на головах, що нагадувало лісових мавок, виконали пісні «Не ходи, козаче», «Вишита калина». Дуже емоційно виступила студентка з с. Мічурине Ірина Петренко. «Я є втіленням гасла «Схід і Захід разом», бо в моїх жилах тече кров матері-бойківчанки й татуса з Донеччини», — наголосила дівчина. Після Другої світової війни обміни населенням були популярними у вирішенні проблеми національних меншин. Так, масові переселення українців з Польщі проводилося в чотири етапи: 1944–1946 рр. — «обмін населенням»; 1947 р. — акція «Вісла»; 1948 р. — демаркація державного кордону між СРСР і Польщею; 1951 р. — обмін ділянками державних територій. Загалом було переселено 543 тис. осіб. Проведенню депортації 1951 року передувало до-

говір, укладений 15.02.1951 р., згідно з яким СРСР поступався Польській республіці ділянкою площею 480 кв. кілометрів у Дрогобицькій області, а взаємін держав таку ж за обсягом територію Люблінського воєводства.

Ольга Максименко із с. Званівка Артемівського району доповнила, що особливістю депортації у 1951 році є виселення всіх мешканців, незважаючи на національну приналежність. До того ж виселені були позбавлені права обирати місце майбутнього перебування. Таким чином компартійно-кадебістський режим вирішував кілька проблем: залюднював малозаселені степові райони Сталінської (Донецької), Херсонської, Миколаївської та Одеської областей; проводив денационалізацію

і русифікацію переселенців; ліквідував соціальну базу українського підпілля на виміняних територіях. Але, незважаючи на всі труднощі, бойки досі зберігають свої звичаї, пісні та кулінарні уподобання. Ціла група артемівських бойківчан із Званівки виконала справжню переселенську пісню «За нашою стодолю видно чуже село».

Голова Товариства бойків Донеччини Юрій Корнацький ознайомив присутніх із літературою щодо питання бойків, яку він збирає багато років, і запевнив активних співвітчизників, що буде сприяти їхній участі у щорічному фестивалі «Бойківські фестивалі», що восени проводиться у Карпатах. Світлана Кузнецова зазначила, що Донецька облдержадміністрація надасть фінансову допомогу талановитим представникам Бойківщини на Донеччині. Мелодійні пісні дружніх бойківчан ще довго лунали залами обласної бібліотеки ім. Н. Крупської, де проводився захід, привертаючи увагу її відвідувачів.

Ірина МОЛЧАНОВА,
член Всеукраїнського об'єднання ветеранів,
журналіст

Юрій Корнацький

ОБМІН ДОСВІДОМ – ЗАПОРУКА УСПІХУ

У 8-му Гарнізонному будинку офіцерів міста Сімферополя відбулися збори із завідувачами бібліотек, що дислокуються у військових містечках на теренах Автономної Республіки Крим. До уваги учасників зборів, що цього разу проходили під гаслом «Обмін досвідом — запорука успіху», були запропоновані виступи директора 8 ГБО полковника запаса Миколи Степанова та завідувача бібліотеки військового культурно-освітнього закладу Сімферополя Тетяни Семенової. Власним досвідом роботи щодо особливостей ведення бібліотечної документації поділилась бібліотекар окремої бригади берегової оборони ВМС ЗС України, що знаходиться у селищі Перевальне Сімферопольського району, Світлана Горбачова — фахівець бібліотечної справи з багаторічною практикою.

Емоційним і яскравим став виступ голови Сімферопольського

міського товариства «Просвіта» Павла Власенка, який запросив бібліотекарів до активної співпраці, повідомивши, що міський осередок «Просвіти» має потужний інтелектуальний потенціал, підтримує зв'язки з істориками, філологами та письменниками.

— В гості до військових моряків ми можемо запросити провідних наукових та культурних діячів, відомих майстрів мистецтва, освіти та спорту, — наголосив Павло Власенко, висловивши сподівання, що такі зустрічі будуть цікавими і змістовними.

Протягом години, жваво та неупереджено, не уникаючи гострих та болючих проблем історії нашої країни та сьогодення, тривав відвертий діалог освітянина і військових бібліотекарів.

Згодом, офіцерами Регіонального медіа-центру Міністерства оборони України в місті Сімферополі військовим бібліотекарям було презентовано буклет «20 років на варті миру». Це видання,

в якому розкривається двадцятирічна історія участі Збройних Сил України в операціях і місіях з підтримки миру, було підготовлене до ювілейної дати Міністерством оборони України. За словами завідувачів бібліотек, це видання стане не тільки справжньою «родзинкою» у виставках літератури, присвячених миротворчій діяльності, а й корисним при підготовці матеріалів на визначену тематику.

Також для присутніх виступив аматорський вокально-інструментальний гурт «Чумацький шлях» під керівництвом Володимира Кравцова, учасники якого заспівали українські народні пісні.

У підсумку учасниками зборів були обговорені поточні проблеми військових бібліотек та шляхи їх вирішення, намічені перспективи співпраці.

За словами завідувачки бібліотеки Сімферопольського гарнізонного будинку офіцерів Тетя-

ни Семенової, такі заходи — це не лише спільний пошук вирішення нагальних проблем у бібліотечній справі, це обмін досвідом, поштовх до нових звершень та результатів.

— Важко переоцінити роль бібліотек. До наших культурно-освітніх осередків приходять небайдужі люди, ті, хто прагне нових знань та досвіду, — зазначає

Тетяна Семенова, — бібліотека — це той осередок, де збираються освічені люди, і саме від нас залежить створення комфортних та сприятливих умов для роботи інтелігентних та інтелектуальних відвідувачів.

Владислав СЕЛЕЗНЬОВ,
підполковник

м. Сімферополь

НАШОГО ПОЛКУ ПРИБУВАЄ!

Взимку до нашого «світличанського» гурту долучилася багатодітна родина Швеців зі Львова. Родина, можна сказати, непересічна: Орест — футбольний тренер (хоч і економіст за освітою), Галина — народна майстриня, виготовляє ляльки-мотанки (хоча за освітою — геолог), а ще четверо чудових діток: Іван, Стефанія, Люба, Марічка. Нещодавно вперше їх провідав, і цей візит залишив по собі приємні враження. Зрештою, це ж справа власкора — знати, чим живуть наші передплатники і чому вирішили передплатити саме кримську, а не якусь місцеву газету. З цього приводу пані Галина каже так:

— «Кримська світлиця» нам дуже подобається, адже це наша газета, в ній відчувається український

дух! З неї ми більше дізнаємося про Південь України і про Центр, адже газета не обмежується інформацією тільки з Криму. З приємністю переконалися, що там також живуть українці, які переживають за нашу культуру, прагнуть зберегти її у непростих умовах. Добре й те, що є чимало матеріалів, пов'язаних з Галичиною. Зокрема, було дві публікації про наш Центр балтистики, який я відвідую і де раз на тиждень вивчаю латиську мову. Діти також читають «Світличку», їм цікаво. Причому, вони переглядають не лише те, що пишуть школярі, але й звертають увагу на «дорослі» публікації. Ореста більше цікавлять статті з історії, інколи ми їх разом обговорюємо. Патріотизм, звичай, ґрунтується на знаннях, і якби більше людей мали можливість читати, а головне — обговорювати «світличанські» ма-

теріали, то це було б дуже добре. Обговорювати — от що важливо! Одержуємо газету регулярно, нам дуже подобається її така домашня, тепла назва. Дуже гарна поезія! З інших українських газет ми купуємо в кіосках тільки «Експрес», дітям надходить «Малютка». Виходить, що з усіх всеукраїнських «дорослих» газет ми передплатуємо лише «Кримську світлицю» і не шкодуємо, що зробили такий вибір.

Сергій ЛАЩЕНКО

Передплатити «Кримську світлицю» на друге півріччя 2012 року можна у будь-якому поштово-відділенні на території України.

Передплатний індекс — 90269

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ:
1 місяць — 9,27 грн.; 3 місяці — 27,21 грн.; 6 місяців — 52,77 грн.

Шановні читачі! Нагадуємо, що триває газетний мовно-літературно-історично-пісенно-комп'ютерний конкурс, головний приз якого — но утбук! Нещодавно відповіді на нього надіслали Любов Калмакова із смт. Аграрне Сімферопольського району. Завдання ми повторимо в одному з найближчих номерів. Конт. телефон: (050) 957-84-40. ПРИЄДНУЙТЕСЯ!

ДЯКУЄМО ЗА СВЯТО!

У Міжнародний день захисту дітей у літньому таборі денного перебування «Сонечко», що діє при Штормівській школі-гімназії, сталося справжнє свято – 60 хлопчиків і дівчаток здійснили подорож до Сакського аквапарку «Бананова республіка».

Де кілька годин тривали веселощі: діти купалися у великих басейнах із теплою прозорою водою, спускалися з різноманітних гірок, а на найменших відвідувачів аквапарку чекав дитячий майданчик з атракціонами та гірками, схожими на казкових героїв та екзотичних тварин. Повертаючись додому на величезному яскравому автобусі, діти співали пісні й ділилися враженнями.

Для дітлахів ця поїздка стала несподіваним і по-справжньому казковим подарунком, адже далеко не кожна сім'я має змогу разом із дітьми відвідати подібні розважальні комплекси. Та учні Штормівської школи-гімназії надовго запам'ятають день, коли здійснилася їхня мрія. А сталося це завдяки допомозі депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим Гриневича Валерія Васильовича.

Колектив учителів, батьківський комітет Штормівської школи-гімназії разом із учнями висловлюють подяку Валерію Васильовичу за безкоштовно виділений автобус для поїздки до аквапарку і турботу про дітей. Адже дитячі мрії мають збуватися!

ЩЕ ОДНЕ СВЯТО юні читачі «Джерельця» зможуть подарувати собі самі, якщо візьмуть участь у нашому творчому конкурсі і виграють ось цей **розкладний велосипед!** Надсилайте на адресу редакції (звичайною або електронною поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** – на будь-які теми. Кращі роботи будуть опубліковані у «Джерельці», а їхні автори отримають шанс вибороти суперприз та інші нагороди.

Крім творчих завдань будуть й цілком конкретні, за які нараховуватимуться додаткові бали. Ось два з них:

- Коли вийшов перший номер «Джерельця»?
- Хто надав для переможця конкурсу у «Джерельці» головний приз – велосипед? (Депутат, кандидат, партія і т. д.)

Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

БРАВО ТЕАТРУ!

Ось і прийшло таке довгоочікуване літо – зі спеком, яскравими барвами та купом подій. Улітку по-справжньому оживає моє рідне місто – Керч, тоді на вулицях стає людно, приїжджають до моря туристи, проводиться багато різних заходів, відбуваються гастролі артистів, і саме тому я завжди на нього дуже чекаю. Цьогорічне керченське літо також обіцяє бути яскравим і насиченим: буде декілька різноманітних фестивалів, спортивних подій і змагань. А початок літа ознаменувався для містян і гостей нашого сонячного узбережжя гастроллями Кримського академічного українського музичного театру із Сімферополя.

Коли я побачила інформацію про гастролі на міському порталі, зрозуміла, що не зможу пропустити цю подію. За п'ять днів перебування в гостинній Керчі театром було показано сім вистав: театралізовану естрадну програму народного артиста України Валерія Карпова «Карнавал коханья», «Американську комедію», музичну комедію «Курортний роман», рок-оперу «Юнона та Авось», драматичну поему «Оргія», балет «Ромео та Джульєтта», а також дві вистави для дітей – піратський бойовик «Веселий Роджер» і казку-мюзикл «Снігова королева».

Я із задоволенням відвідала легендарну рок-оперу «Юнона та Авось», яка ось уже понад тридцять років не сходить із театральної сцени (вперше представлена 1979 року, а перша відома театральна постано-

вка – Московського театру імені Ленінського комсомолу, літо 1981 року). Вистава відбулася теплою літнього вечора в міському будинку культури «Корабель». Людей було дуже багато, зала була вщерть заповнена глядачами, котрі з нетерпеливістю чекали на початок спектаклю. І ось піднімається завеса й владу у свої руки бере Її Величність Мельпомена...

Звичайно, для більшості громадян колишнього СРСР «Юнона та Авось» передусім асоціюється з акторами, що першими представили її на сцені, – Миколою Караченцевим (російський державний діяч, камергер Микола Резанов), Оленою Шаніною (Кончіта) та іншими – і їхньою версією твору, але інтерпретація п'єси сімферопольського театру постановки В. Косова, як на мене, була не гірша. Вона значно відрізняється від звичної «ленкомівської» (це видно навіть за віком головної героїні: у першій версії Кончіті було 16 років, а в цій, новій – 15), але, я думаю, так і має бути, це дещо нове прочитання, і воно, безперечно, має право на життя.

Оригінальною знахідкою стало те, що це була не просто рок-опера, а рок-опера-балет. Гра акторів була просто блискучою, постановка дуже цікава, все з'єдналося воедино – і легкі, невимушені, майже повітряні рухи танцівників балету, і безсмертна музика Олексія Рибникова, і чудові голоси акторів, і вражаючі декорації (чого вартий лише корабель «Авось» на сцені, біля

якого танцювали моряки). Отже, враження від нової версії рок-опери лишилися найкращі, а фінальна пісня «Аллїлуйя коханню» викликала просто бурю емоцій залу. Завершили виставу бурхливі овації глядачів, отож – «аллїлуйя акторам»!

А виставу «Оргія» (за твором видатної вітчизняної письменниці Лесі Українки) я відвідала ще в Сімферополі, і мені дуже радісно, що і в моїй Керчі лунала рідна українська мова, хоча б один вечір, і за це краще дякую артистам театру. Також приємно зазначити, що режисером-постановником п'єси став наш викладач Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, в якому я наразі навчаюся, – Віктор Іванович Гумнюк, професор, завідувач кафедри української літератури. Вистава дуже сподобалася й справила на мене незабутнє враження. Я не часто відвідувачка театрів, але на цю виставу прийшла б не один раз.

Браво сімферопольському театру за цю святкову атмосферу! Талановиті актори, чудові декорації, яскраві образи – все це зачаровує й допомагає цілком віддатися мистецтву. Можу запевнити, що глядачі були в захваті, ці гастролі стали справді подією в суспільно-культурному житті східного Криму, про що свідчили натхненні, усміхнені обличчя істинних поціновувачів прекрасного. Хочу висловити величезну щирю подяку артистам від вдячних керчан і гостей нашого міста, чекатимемо вас на біс!

Олена АКУЛЬШИНА, студентка Таврійського національного університету ім. Вернадського

«Мені дуже радісно, що і в моїй Керчі лунала рідна українська мова, хоча б один вечір...»

КОЛИ ГОВОРЯТЬ МУЗИ — ГАРМАТИ МОВЧАТЬ

З 15 до 17 червня у Севастополі пройшов третій фестиваль військових оркестрів «Sevastopol Military Tattoo». Така назва фестивалю означає вільну подачу музичних творів з легкою, витонченою часткою пустощів.

Протягом трьох днів севастопольці та гості міста мали щасливу нагоду споглядати парадну ходу оркестрів центральними вулицями міста, шоу трубачів і барабанщиків, концерти класичної та джазової музики під відкритим небом на Приморському бульварі, Графській пристані, у Національному заповіднику «Херсонес Таврійський» й, нарешті, гранд-дефіле на Кришталевому місі. Фестиваль відомий далеко за межами України й за три роки став невід'ємною частиною культурного життя Севастополя.

Його учасники: **Зразково-показовий оркестр Збройних Сил України**

Цей творчий колектив, заснований ще у 1945 році, пройшов довгий шлях від оркестру штабу Київського військового округу до нинішнього почесного статусу — музичного символу Збройних Сил України. Оркестр працював над новою редакцією Гімну України й першим виконав його. Начальник оркестру — художній керівник, підполковник Ігор Биковський, заступник начальника оркестру — майор Максим Гусак, військовий диригент — капітан Борис Школовий. Головний військовий диригент Генерального штабу Збройних Сил України — полковник Віктор Пашенко.

Військовий оркестр Центру військово-музичного мистецтва ВМС ЗС України

Цей молодий творчий колектив заснований у 2008 році, проте вже встиг помандрувати світом, лауреат армійського фестивалю «Червона калина», зібрав чимало нагород на міжнародних фестивалях. Виступав у Німеччині, Нідерландах, Туреччині, проводив концерти під час дружніх візитів у портах Європи та Америки. Начальник — заслужений артист України, капітан 2 рангу Андрій Висовень.

34-й військовий оркестр Чорноморського флоту Росії

Творчий колектив — послідовник флотських традицій Севастополя. Заснований у 1967 році, він залишається вірним місту-герою. Музиканти цього військового оркестру постійно беруть участь у міських святах та парадах, виходять в море разом з кораблями Чорноморського флоту Росії, проводять концерти за кордоном. У творчому колективі 20 музикантів. Начальник оркестру — військовий диригент, лейтенант Артем Салімов.

Оркестр Республіканської гвардії Алжиру

Перебуваючи у складі Національного кавалерійського підрозділу, відомого ще як Республіканська гвардія («Харас Джумхурі»), оркестр поєднує військово-музичні та культурні традиції Європи з яскравою екзотикою Африканського континенту. У формі оркестрантів переважають національні кольори: червона сорочка, зелені брюки та білий плащ-бурнус. До обов'язкових атрибутів колоритного обмундирування оркестрантів також належать білі шапки з гербом алжирської кавалерії та мечі. Гімн Алжиру «Qassaman» у виконанні музикантів «Харас Джумхурі»

Оркестр Центру військово-музичного мистецтва ВМС ЗС України

справляє незабутнє враження.

Керівник оркестру — ад'ютант Абдельрахман Хамард.

Оркестр 9-ї бронетанкової бригади морської піхоти з Пуатьє (Франція)

Оркестр створений у 50-х роках минулого століття, проте голубі мундири з вишитими на них золотими якорями нагадують форму дивізії, що прославилася у боях під Базелем у 1870 році. Оркестр дислокований у м. Пуатьє. З поточного року до складу оркестру увійшли волинщики. Унікальний для військових оркестрів Франції підрозділ «багад» пов'язує оркестр з культурою Бретані. «Багад» — бретонський оркестр волюнок, у якому має бути не менше 17 музикантів і три види інструментів: біню браз (велика волюнка), бомбарда і барабан.

Керівник оркестру — ад'ютант Фабрис Зені. Диригент — старший капрал Тьєррі Брюне.

Оркестр Збройних Сил Туреччини

Оркестр Збройних Сил «Аромоні Мизикаси» — один з найстаріших духових оркестрів Туреччини. Секрет його довготривалої творчої сили у тому, що 186 років поспіль музиканти не змінюють традицій своїх предків. Оркестр заснував у 1826 році легендарний султан Махмуд II — покровитель науки та мистецтва. Прихильник світської освіти та європеїзації Туреччини, він назвав оркестр «Музикою імператорського двору». Після проголошення республіки музиканти перебралися із Стамбула до Анкари. З тих пір оркестр регулярно поповнюється випускниками музич-

них училищ та служить плацдармом розвитку музичної культури Туреччини.

Керує оркестром полковник Халіл Ашхк.

Військово-музичний корпус Нойбранденбурга (Німеччина)

Цей оркестр був заснований у 1991 році. Спокійний сірий колір форми, філігранність рухів та злагодженість кроку гармонійно виглядають, як серед старих оборонних споруд рідного Нойбранденбурга, так і серед колоритних пейзажів Мекленбурга — Передньої Померанії, з середньовічними палацями та соборами.

Музиканти виступали у Боснії, Герцеговині, підтримували німецьких солдатів у Афганістані.

Диригує оркестром жінка — майор Олександра Шютц-Кноспе.

Оркестр Війська Польського з Кракова

Заснований у 1919 році, він за дуже короткий час завоював титул чемпіона серед оркестрів польської армії. З цим оркестром виступала всесвітньо відома примадонна оперного театру «Ла Скала» Ада Сарі. Сьогодні музиканти Оркестру Війська Польського з Кракова карбують крок тим же жуличками, де століття тому вперше крокували їхні попередники.

Керівники оркестру — майор Даріуш Билина та лейтенант Крістіан Шивек, тамбурмажор — мічман Томаш Штроніас.

Фестиваль відкрився 15 червня опівдні біля Графської пристані. Прозвучали гімни держав, оркестри яких брали участь у фестивалі. Військових музикантів привітали керівництво Севастополя.

Після марш-параду від пам'ятника Нахімову до площі Ушакова оркестри розсередилися по місту. Французи зібрали своїх прихильників на Графській пристані. Польяки — біля Палацу дитинства та юнацтва. Турецьким музикантам дістався Антиквний театр у заповіднику «Херсонес-Таврійський», оркестр з Алжиру зібрав своїх прихильників на набережній Корнілова, а німецькі музиканти — на Літній естраді Приморського бульвару. Українському оркестру дістався майданчик біля театру ім. Луначарського. Мешканці міста тепло й невимушено спілкувалися та фотографувалися з музикантами.

Після марш-параду від пам'ятника Нахімову до площі Ушакова оркестри розсередилися по місту. Французи зібрали своїх прихильників на Графській пристані. Польяки — біля Палацу дитинства та юнацтва. Турецьким музикантам дістався Антиквний театр у заповіднику «Херсонес-Таврійський», оркестр з Алжиру зібрав своїх прихильників на набережній Корнілова, а німецькі музиканти — на Літній естраді Приморського бульвару. Українському оркестру дістався майданчик біля театру ім. Луначарського. Мешканці міста тепло й невимушено спілкувалися та фотографувалися з музикантами.

Керівник фестивалю, режисер Роман Мархольді вважає, що цьогорічний фестиваль військових оркестрів пройшов вдало:

«...Відрадно, що нас підтримало керівництво Севастополя, Міністерство оборони України й усі Посольства країн-учасниць. Без їхньої підтримки нам було би важко працювати так злагоджено і чітко, як це вийшло цього року. Це й справді унікальна міжнародна подія, яка стала можливою в умовах нашого складного часу лише за спільного бажання, взаєморозуміння та взаємної підтримки».

Лідія СТЕПКО

Фото автора
(Інформацію про оркестри надали організатори фестивалю)

Роман Мархольді

Оркестр Війська Польського

Оркестр 9-ї бронетанкової бригади морської піхоти з Пуатьє (Франція)

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com